

Wykład:

MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA

RYNKU PRACY

Podaż pracy

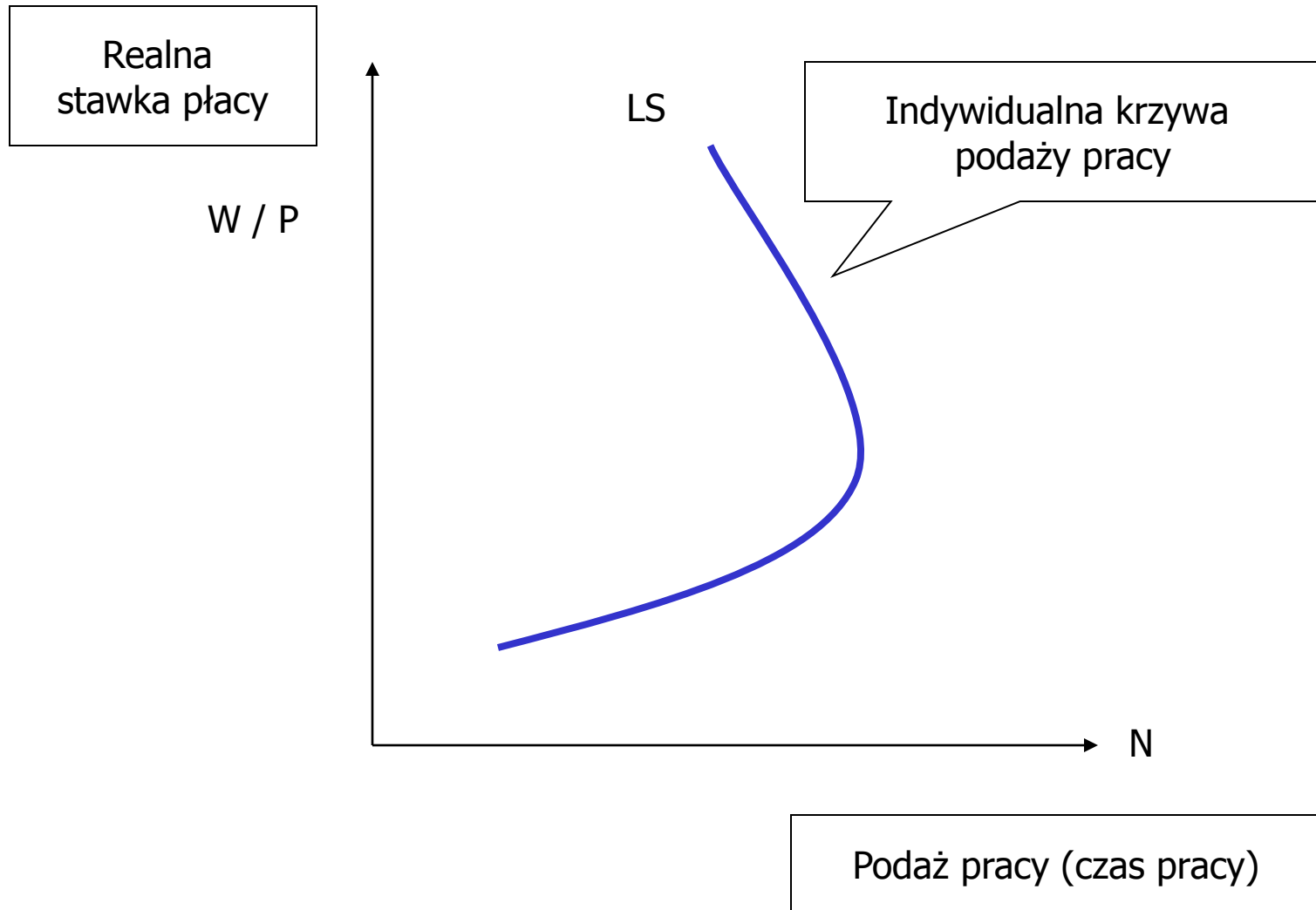
Podaż pracy jest określona przez decyzje poszczególnych pracowników dotyczące ilości czasu, który chcą przeznaczyć na pracę.

Płaca realna jest miarą bodźców do pracy.

Płaca realna – iloraz płacy nominalnej i poziomu cen, informuje o ilości dóbr, które można nabyć za daną płacę nominalną.

Przy wyższych płacach ci, którzy są już zatrudnieni, będą chcieli pracować więcej.

Indywidualna krzywa podaży pracy

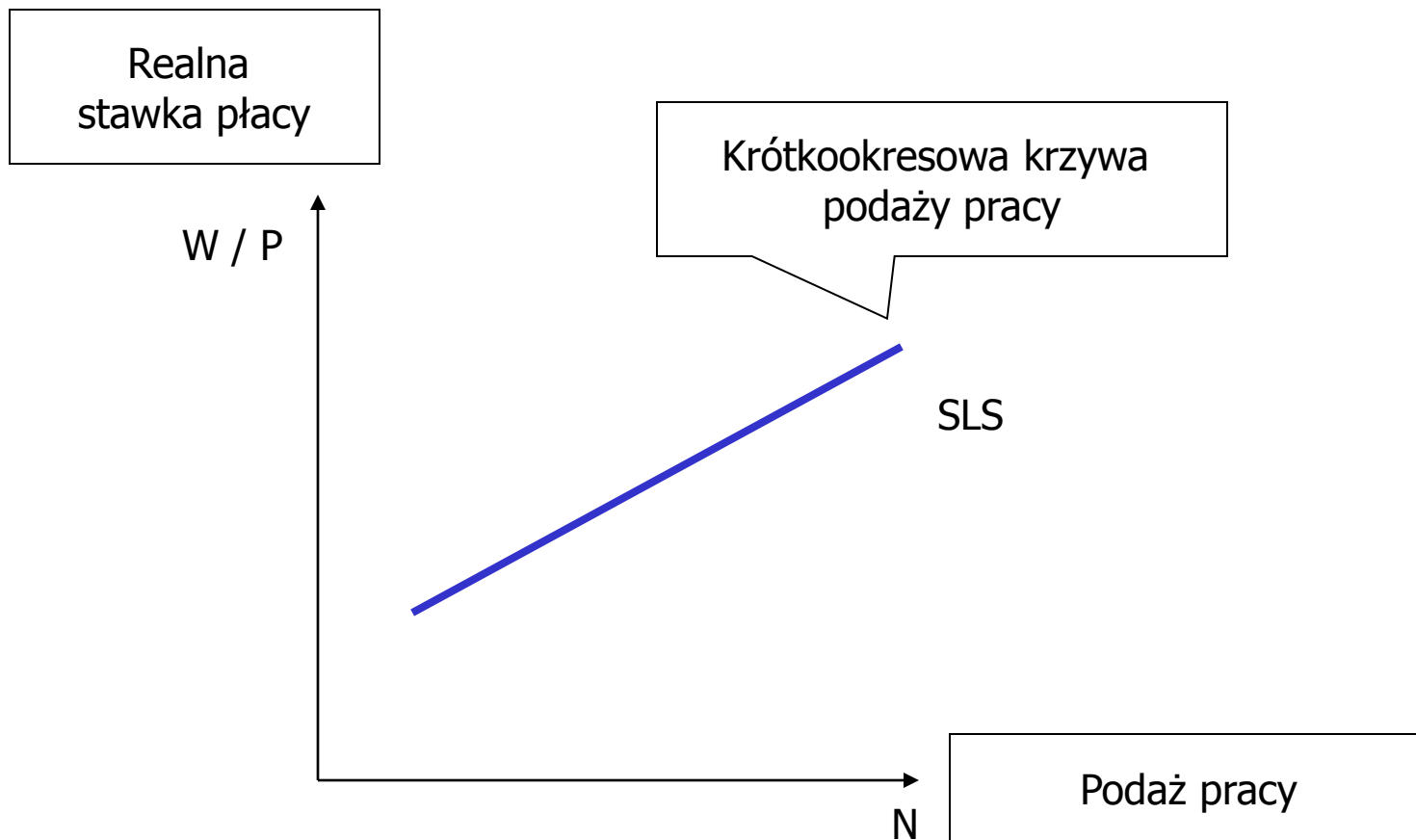
Efekt substytucyjny i dochodowy

Efekt substytucyjny – oznacza, że w miarę wzrostu stawek płac występują silniejsze bodźce do pracy – cena czasu, który nie jest związany z pracą (alternatywny koszt pracy) jest wyższa.

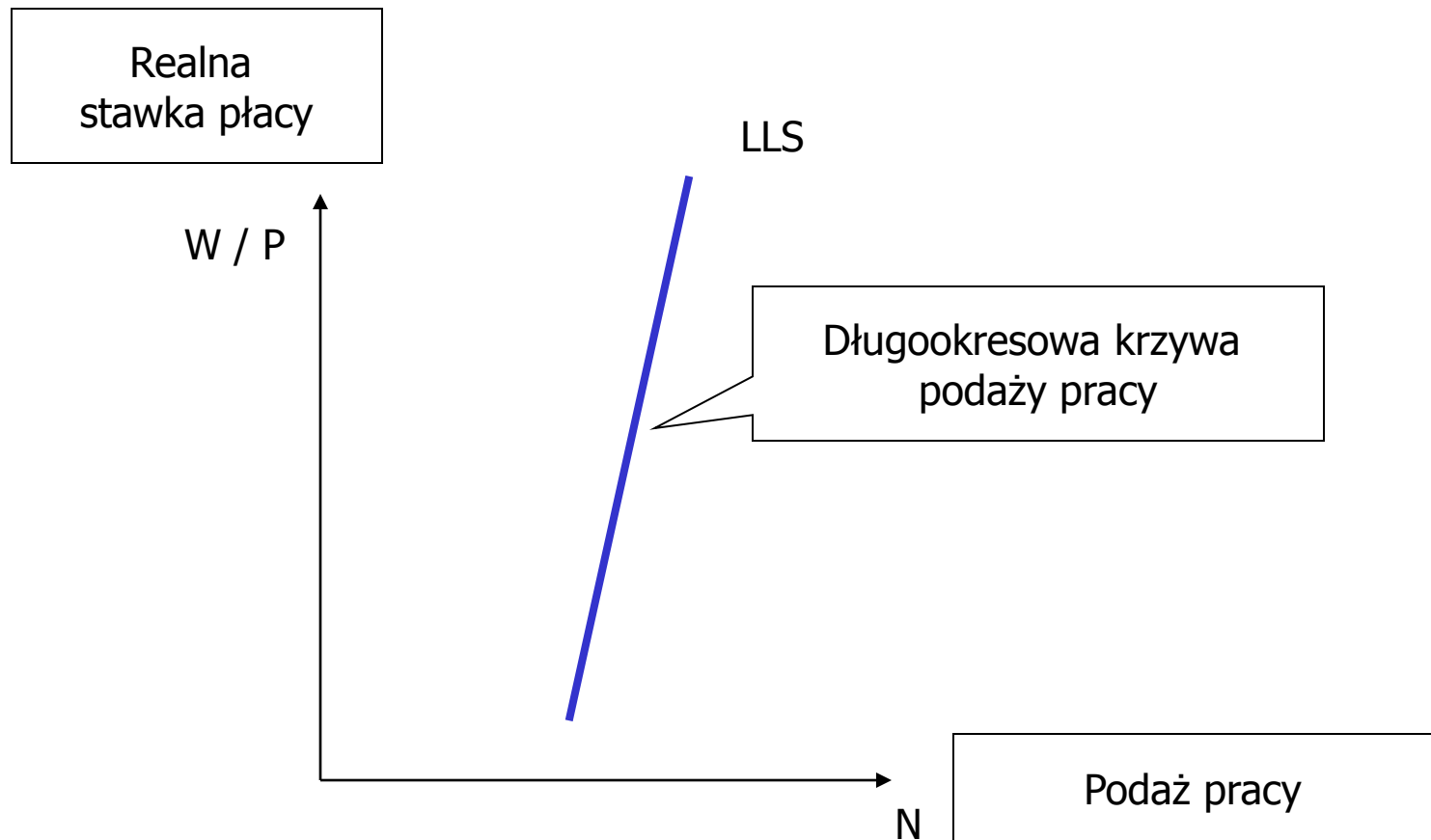
Efekt dochodowy (na rynku pracy) – wzrost płac realnych poprawia położenie pracownika i zwiększa jego konsumpcję różnych dóbr w tym “wypoczynku”.

Krótkookresowa krzywa podaży pracy

Długookresowa krzywa podaży pracy

Liczba godzin pracy (w ciągu roku), 2015 i 2016

Kraj	Liczba godzin pracy, 2015	Liczba godzin pracy, 2016
Dania	1412	1410
Francja	1482	1472
Niemcy	1388	1363
Grecja	2033	2035
Japonia	1719	1713
Korea Płd.	2082	2069
Holandia	1422	1435
Polska	1963	1928
Hiszpania	1701	1695
Wielka Brytania	1674	1676
USA	1786	1783

Popyt na pracę

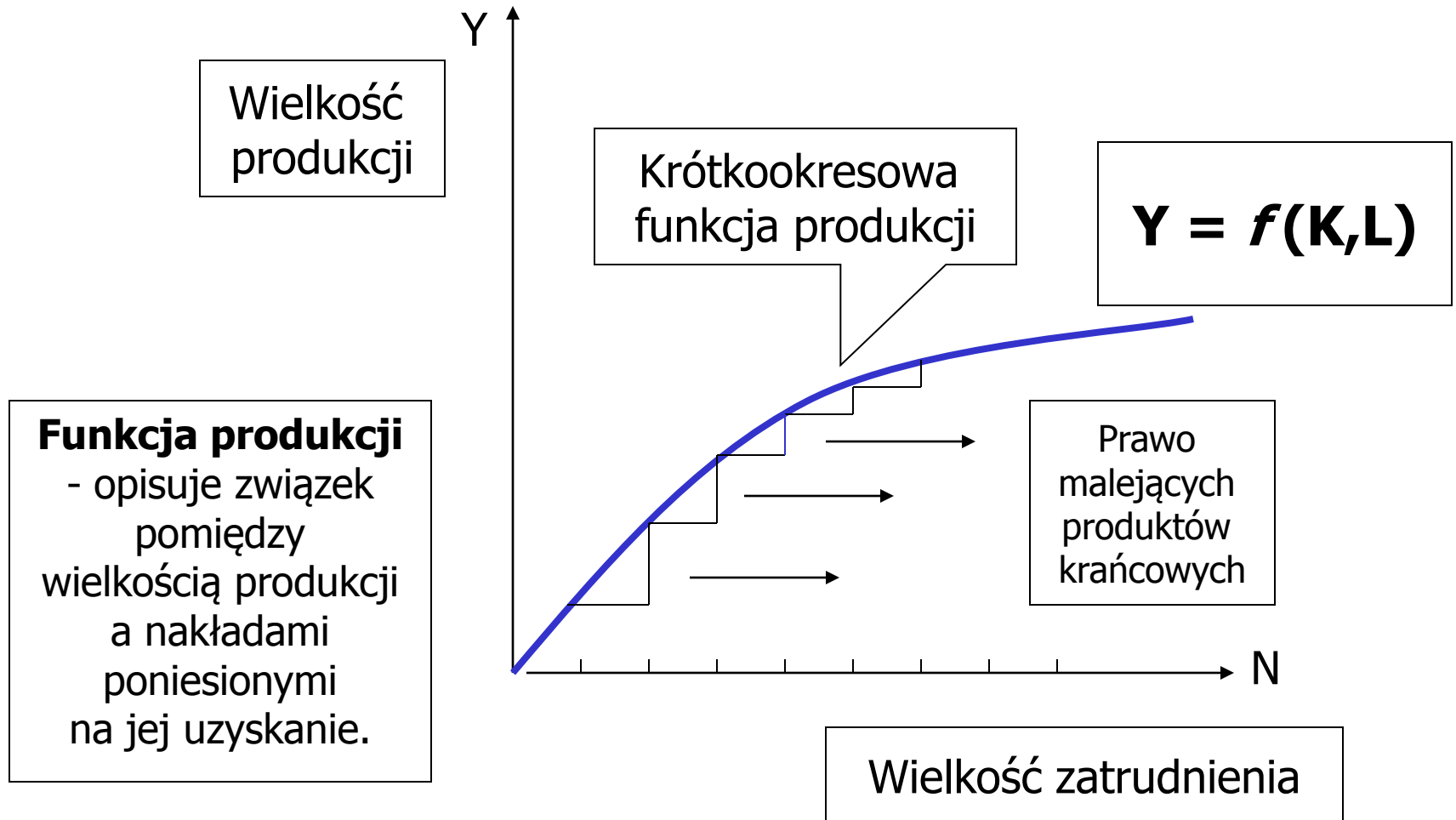
Popyt na pracę reprezentują firmy. Popyt na pracę jest popytem pochodnym popytu na dobra i usługi (produkty pracy). Zależy od płacy i wydajności pracowników.

Krańcowy produkt pracy jest równy przyrostowi produkcji wynikającemu z zatrudnienia dodatkowego pracownika przy danym zasobie kapitału rzeczowego.

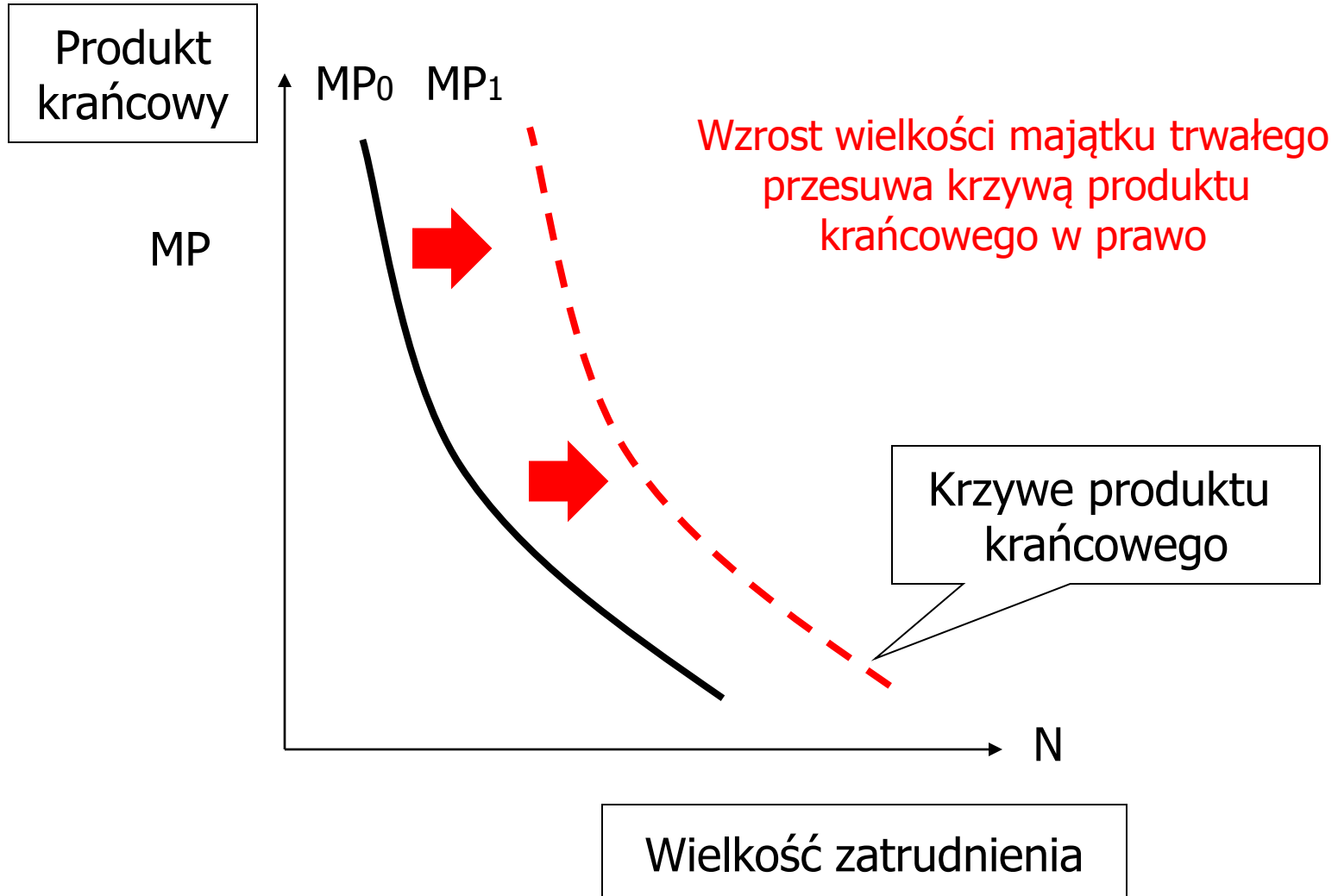
Jeżeli wartość krańcowego produktu pracy jest wyższa od płacy realnej, to przedsiębiorstwa zwiększają zyski przez wzrost zatrudnienia.

Funkcja popytu na pracę jest ujemną funkcją płacy realnej, ponieważ krańcowy produkt pracy zmniejsza się wraz ze zwiększaniem nakładu pracy.

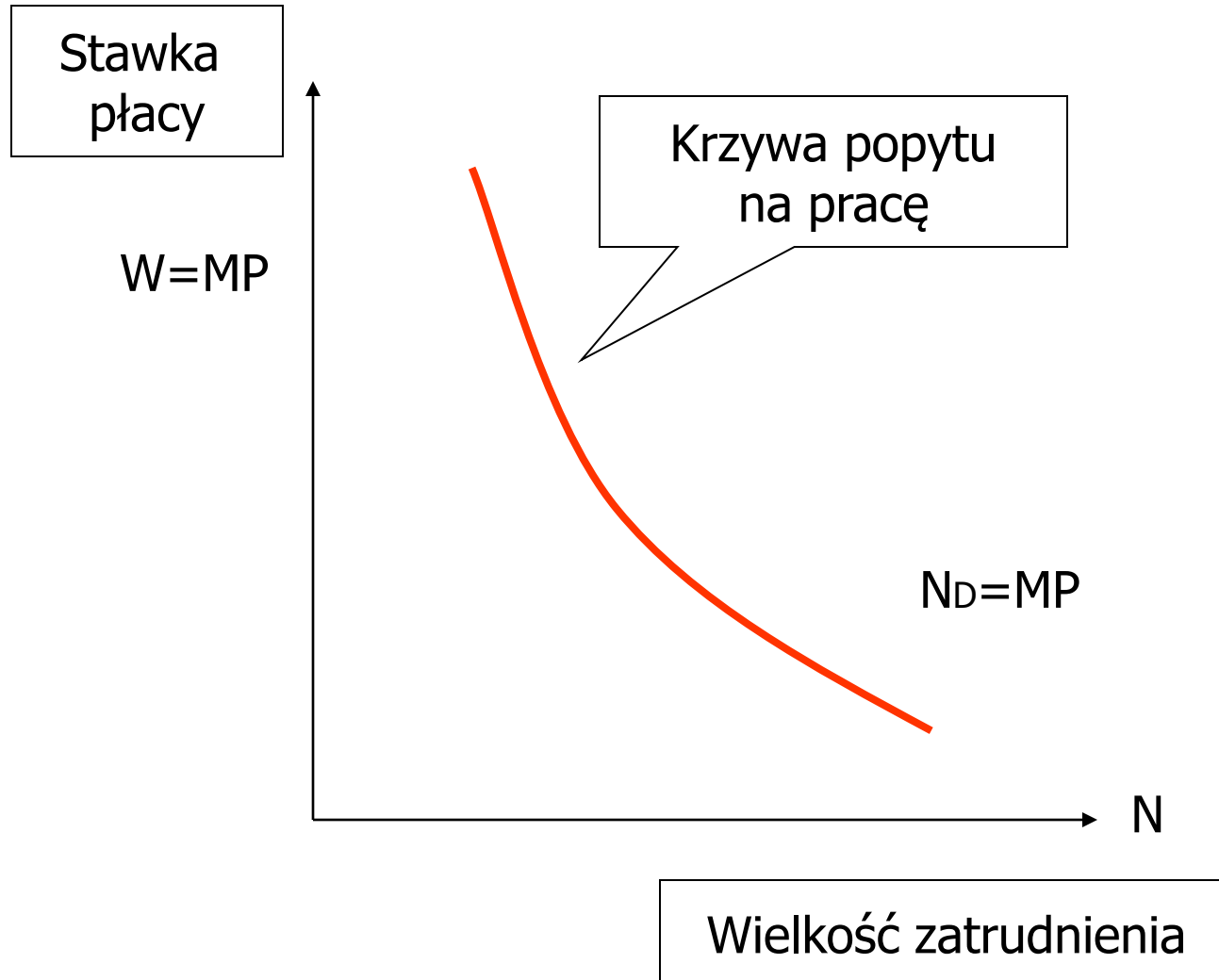
Krótkookresowa funkcja produkcji

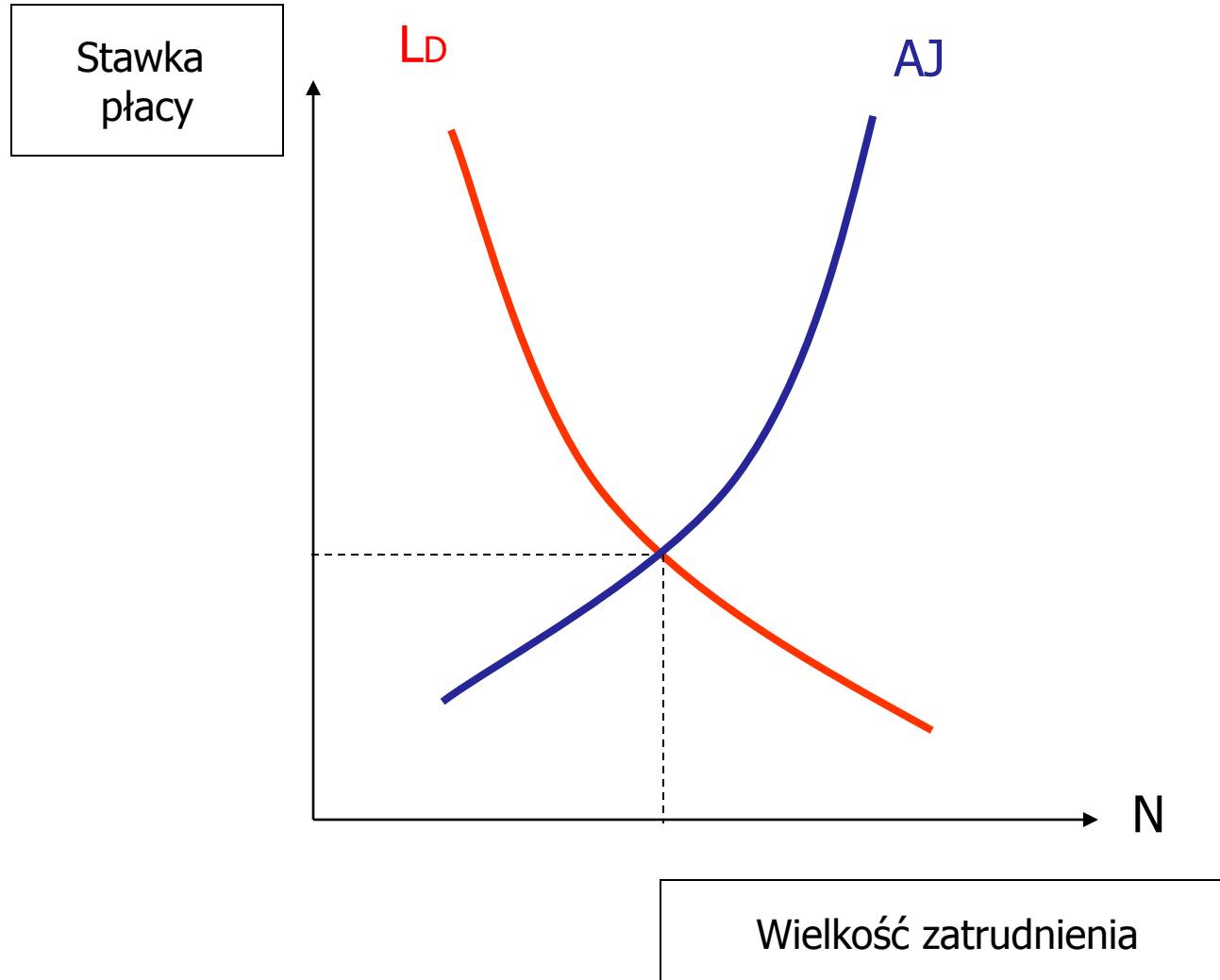
Krzywa produktu krańcowego a inwestycje w majątek trwały

Krzywa popytu na pracę

Równowaga na rynku pracy

Roczna płaca na pełnym etacie, 2011 i 2016

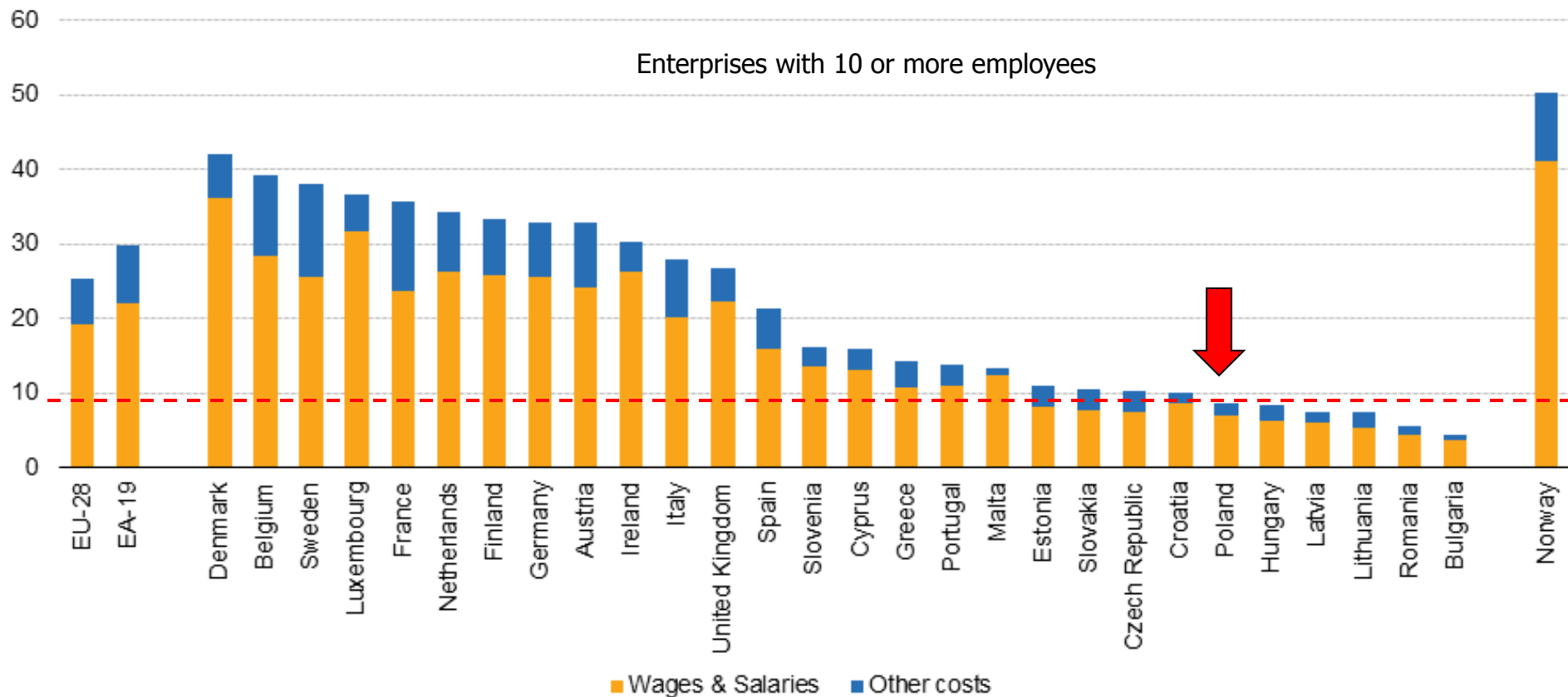
Kraj	Roczna płaca (w USD) 2011	Roczna płaca (w USD PPP) 2016
Dania	73 032	52 580
Holandia	57 001	52 833
USA	54 450	60 154
Japonia	51 613	39 113
Wielka Brytania	50 366	42 835
Francja	47 704	42 992
Niemcy	46 984	46 389
Hiszpania	37 583	37 333
Korea Płd.	29 053	32 399
Grecja	28 434	25 124
Polska	13 811	25 921

Źródło: OECD, Employment Outlook 2012 i 2017.

Płaca netto, płaca brutto i koszty pracodawcy (2014)

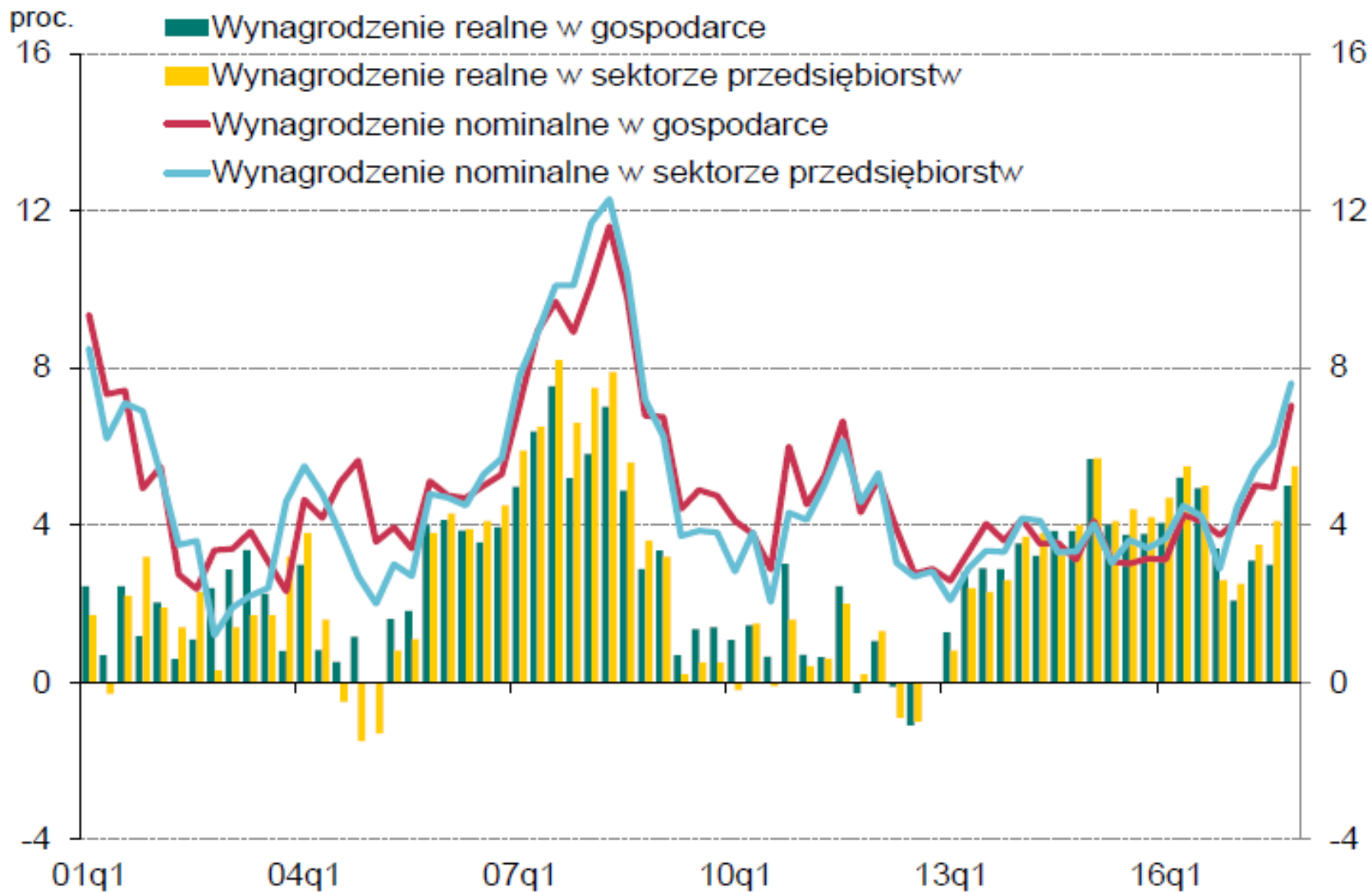
Wyszczególnienie	w zł
Koszt pracodawcy	2137,10
Składki ZUS /pracodawca: emerytalna 172,75 zł, rentowa 115,05 zł, wypadkowa 34,16 zł/	321,96
Składka na Fundusz Pracy	43,37
Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych	1,77
Płaca brutto	1770,00
Składki ubezpieczeń społecznych (płaci pracownik) /emerytalna 172,75 zł, rentowa 26,55 zł, chorobowa 43,37 zł/	242,67
Ubezpieczenie zdrowotne	137,46
Podatek dochodowy /zaliczka/	90,00
Płaca netto	1300,00

Średni koszt zatrudnienia pracownika na pełnym etacie (w euro za godzinę), 2016

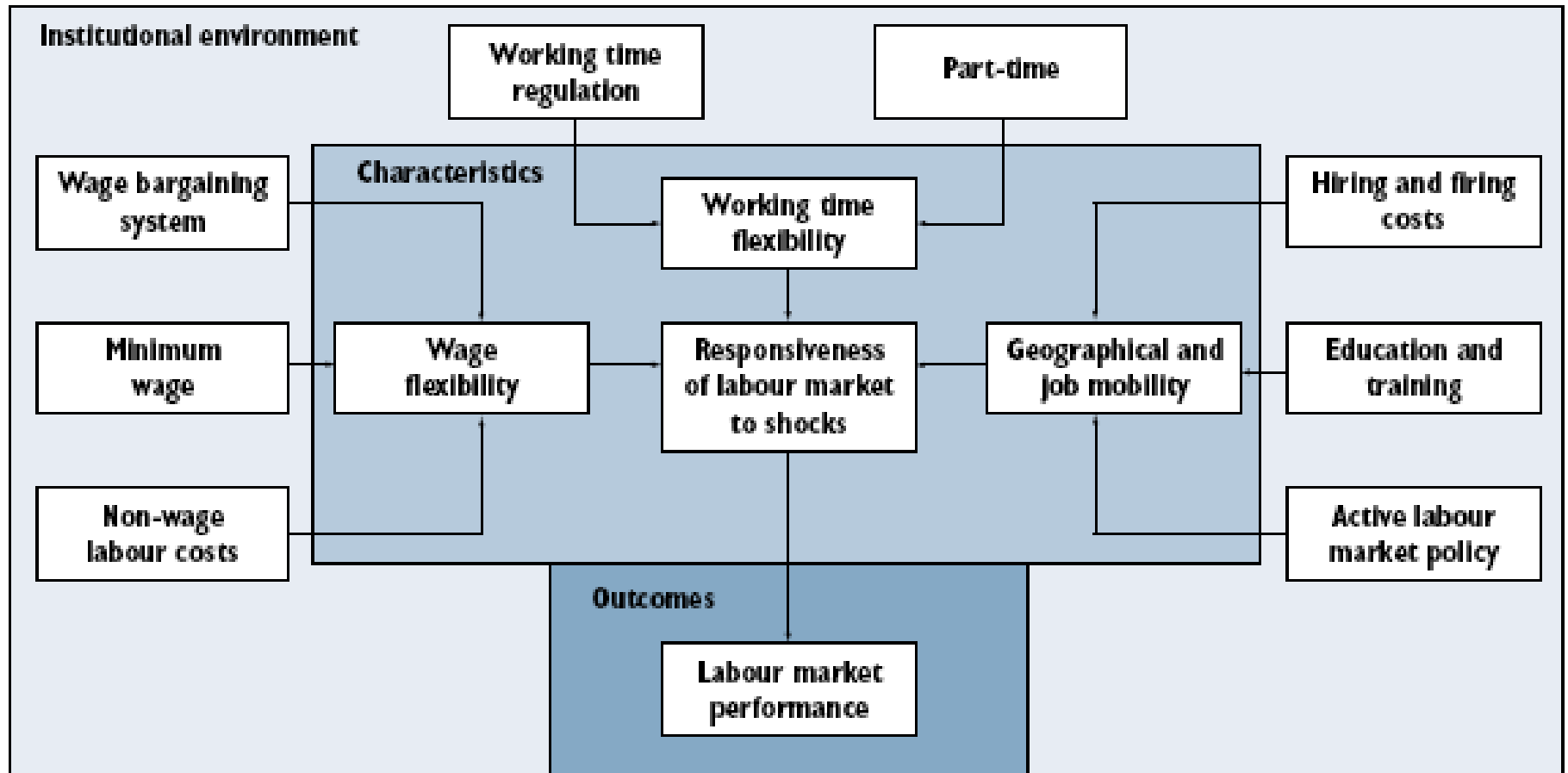
Źródło: Eurostat

Wzrost (r/r) wynagrodzeń

Źródło: NBP, Raport o inflacji, marzec 2018.

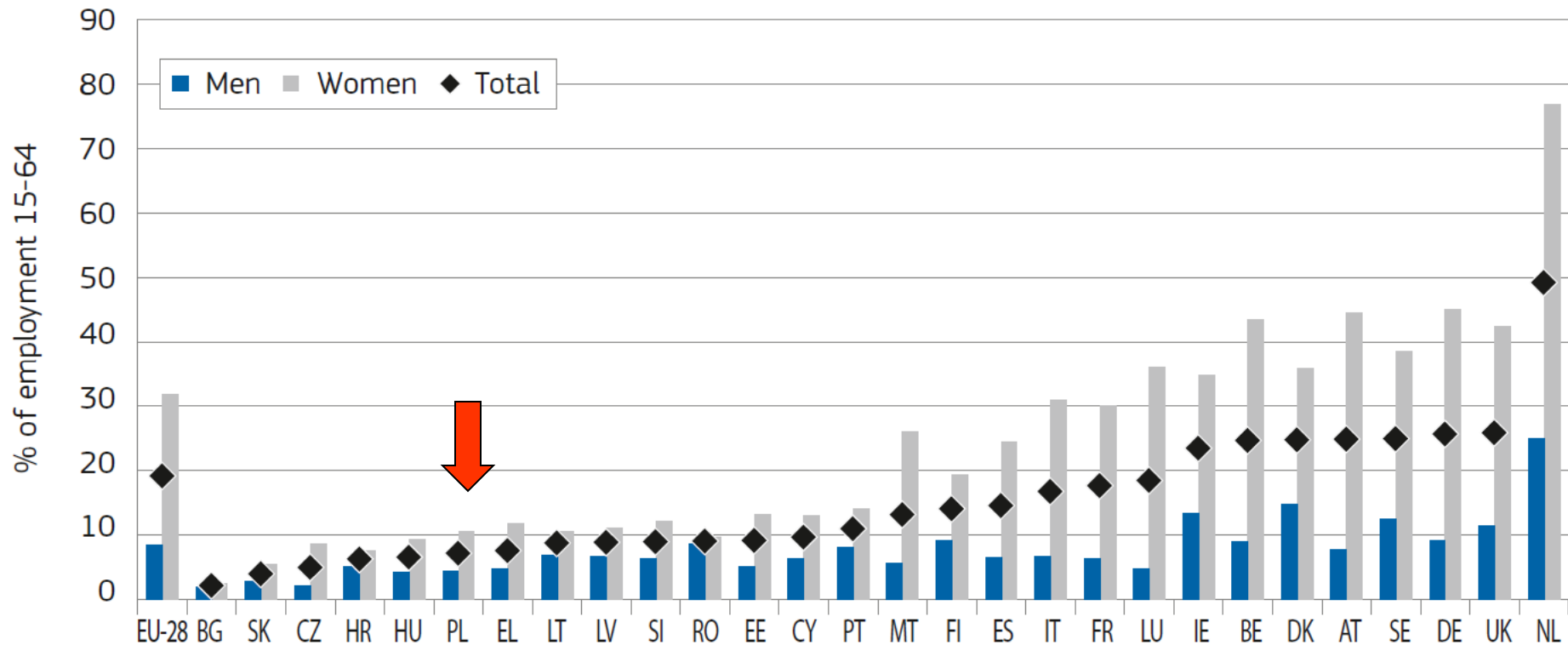
Czynniki decydujące o elastyczności rynku pracy

Source: Based on Saltwedel et al., 1999.

Źródło: EMU and labour market Flexibility. HM Treasury, UK 2003.

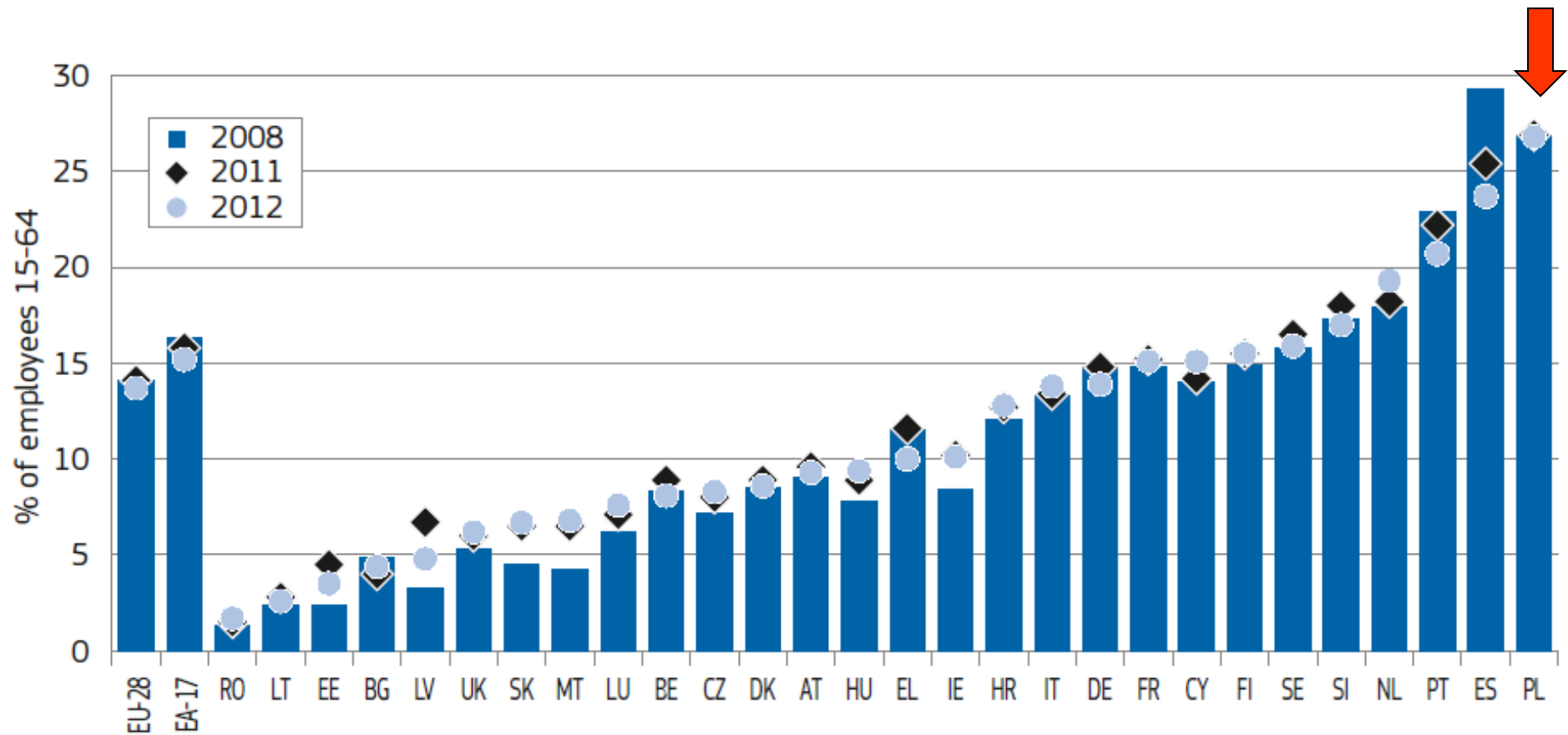
Praca w niepełnym wymiarze godzinowym (part-time)

Źródło: European Commission, *Employment and Social Developments in Europe* 2013.

W 2016 r. odsetek osób zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzinowym wynosił w Polsce 6,4%, podczas gdy w Holandii 49,7%, w Wielkiej Brytanii 25,2%, a w Niemczech 26,7%.

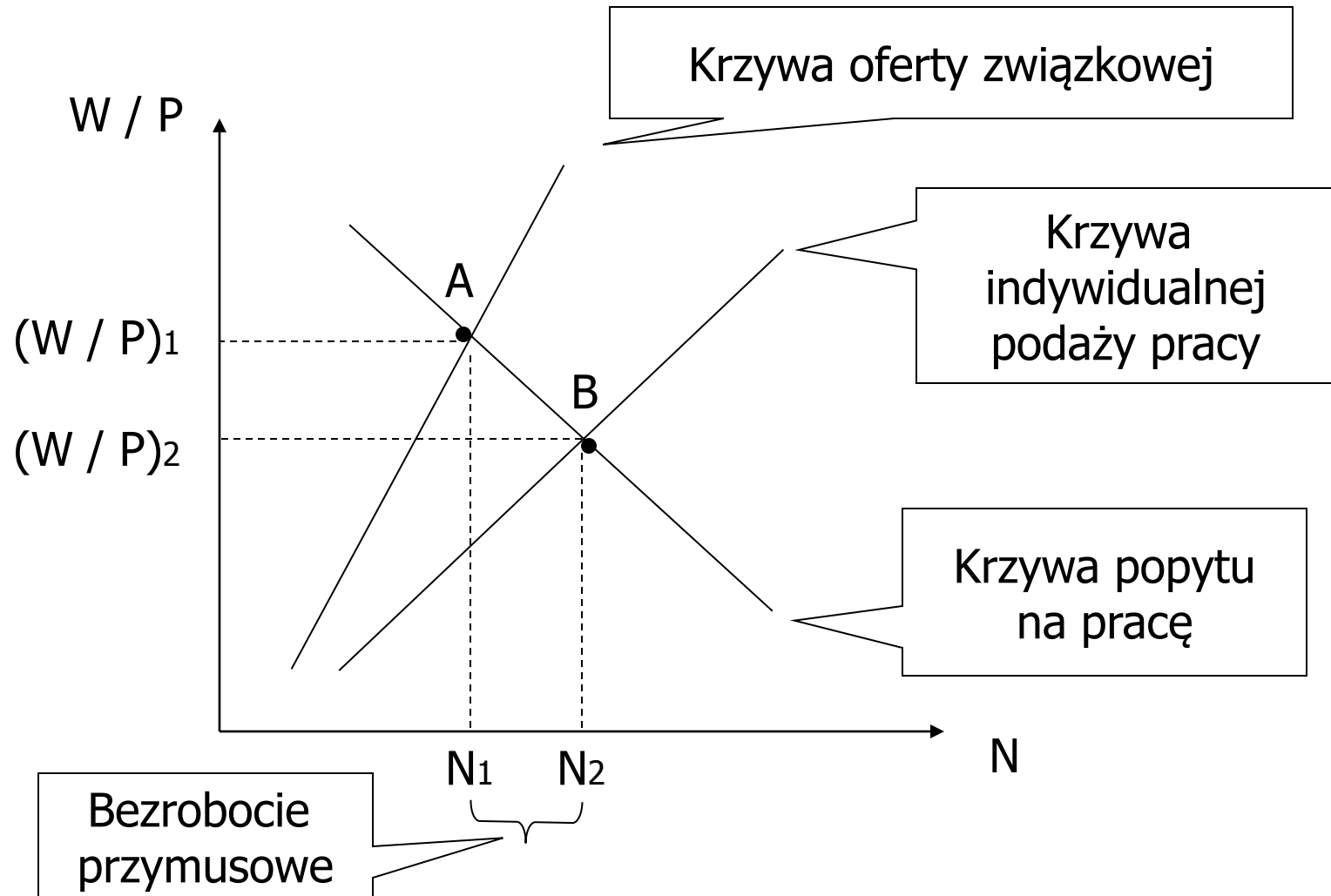
Kontrakty terminowe w krajach UE

Źródło: European Commission, *Employment and Social Developments in Europe* 2013.

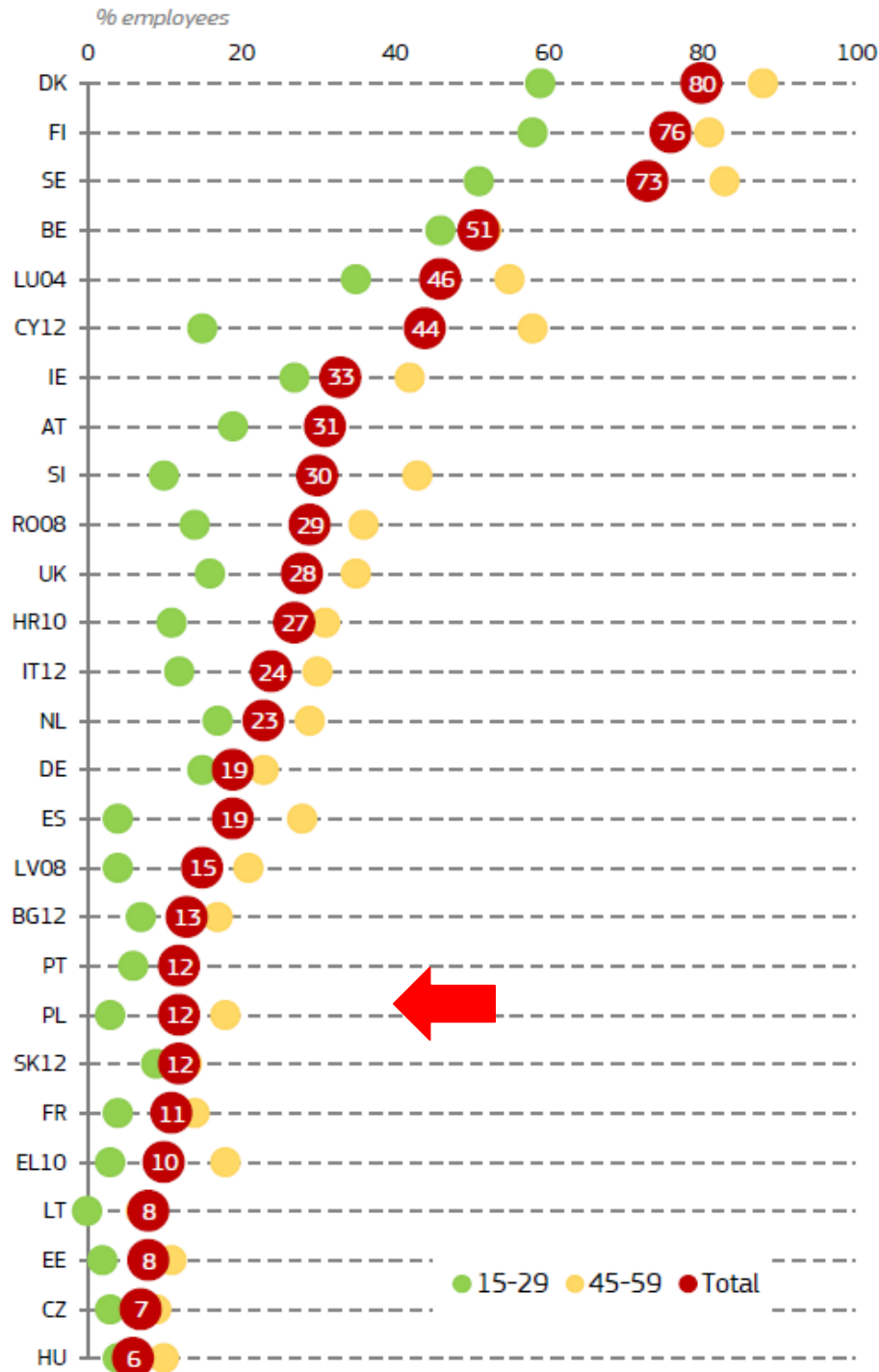
W 2015 r. Polska miała najwyższy w UE odsetek (21,9%)
osób zatrudnionych na kontraktach terminowych.

Rynek pracy z uwzględnieniem związków zawodowych

Stopa uzwiązkowienia w wybranych krajach

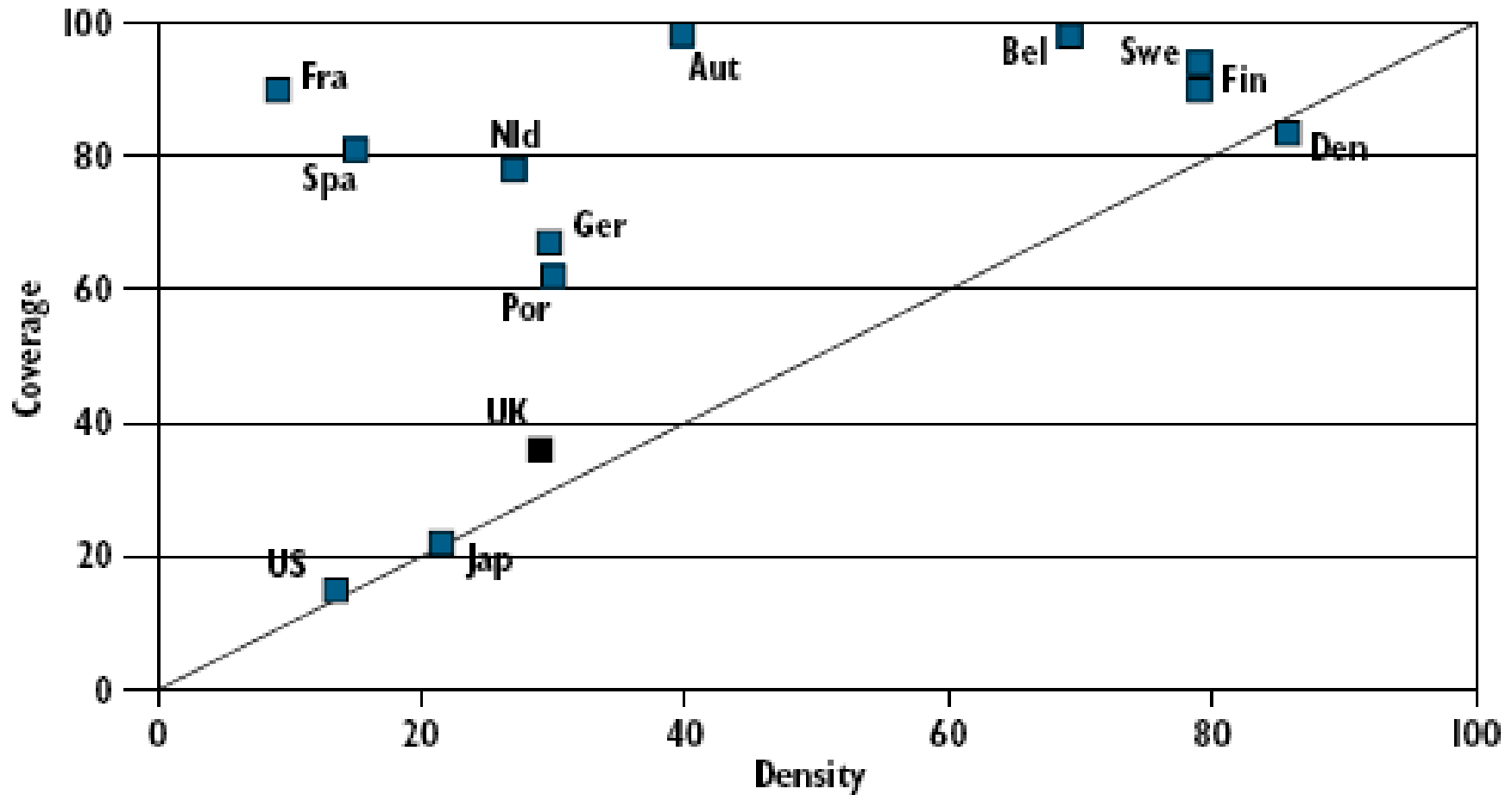
Kraj	Stopa uzwiązkowienia, 2003	Stopa uzwiązkowienia, 2013
Dania	72	67
Francja	8	8
Niemcy	23	18
Grecja	25	21
Japonia	20	18
Korea Płd.	11	10
Holandia	21	18
Polska	19	12
Hiszpania	16	17
Wielka Brytania	30	25
USA	12	11

Stopa uzwiązkowienia w UE, 2014

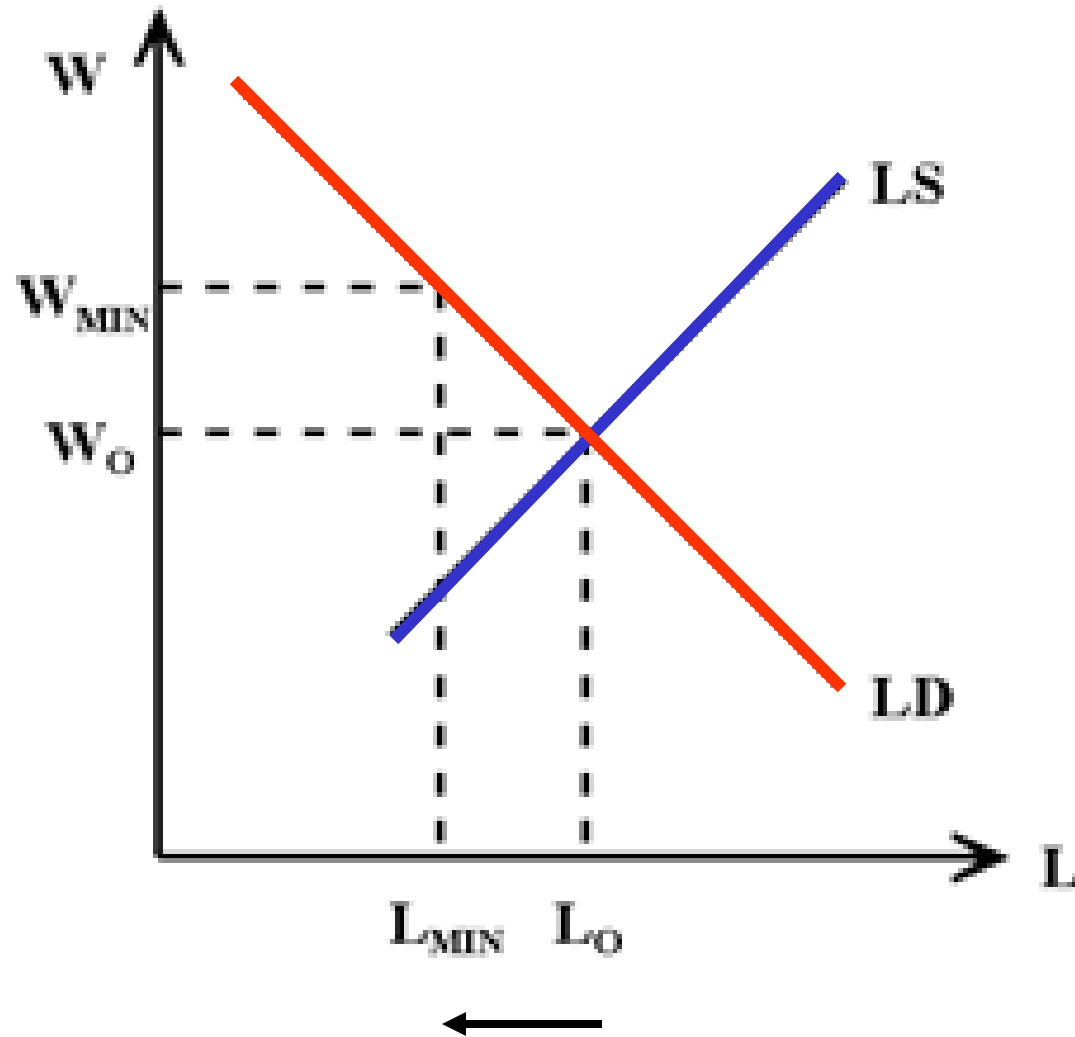
Źródło: European Commission, Employment and Social Developments in Europe 2017.

Wskaźniki uzwiązkowania (*density*) oraz oddziaływania (*coverage*) umów związkowych

Source: European Industrial Relations Observatory.

Wpływ płacy minimalnej na zatrudnienie

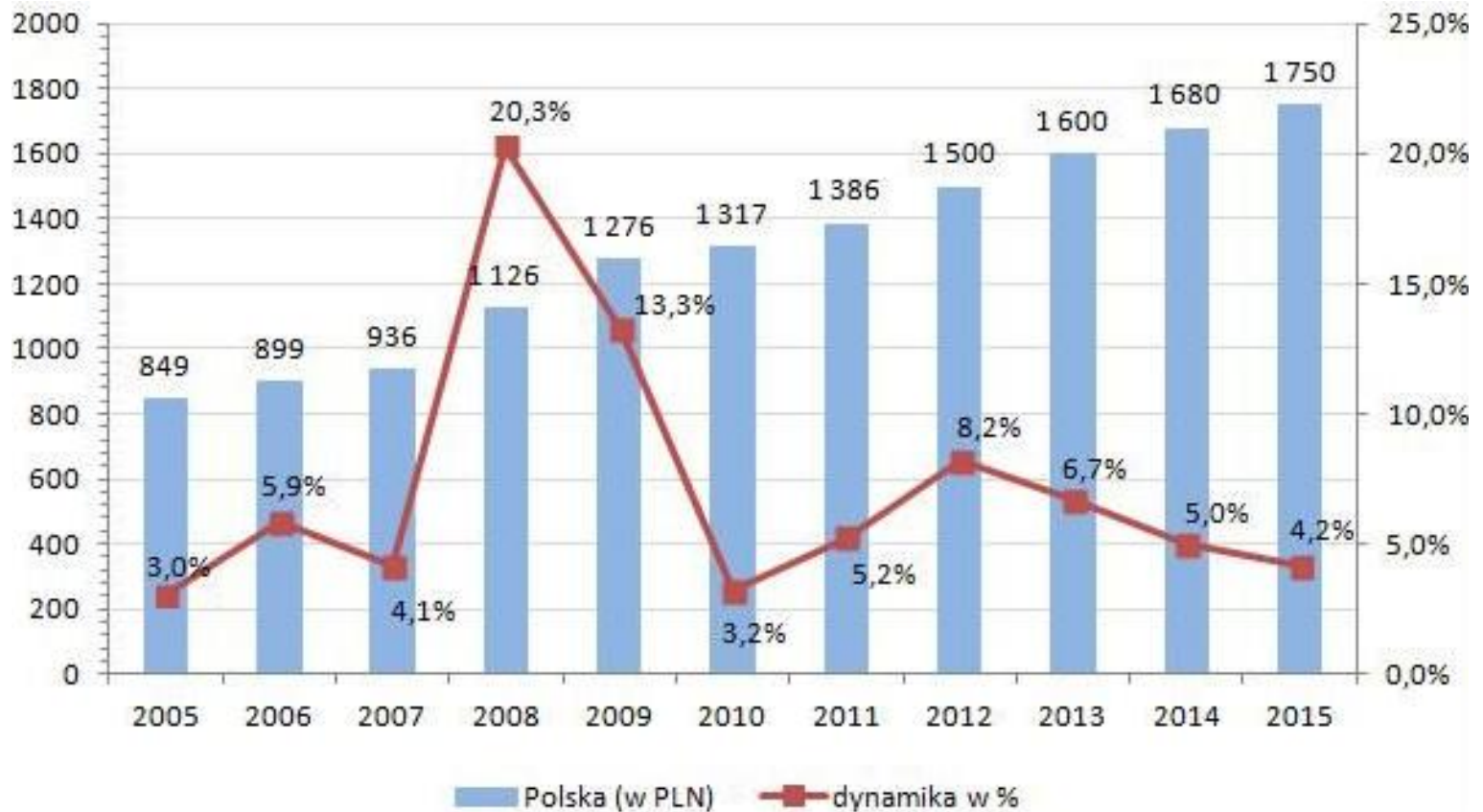
Płaca minimalna w UE i USA (euro miesięcznie)

Country	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belgium	1388	1415	1444	1502	1502	1502
Bulgaria	123	123	138	159	174	184
Czech Republic	302	319	310	318	310	332
Estonia	278	278	290	320	355	390
Ireland	1462	1462	1462	1462	1462	1462
Greece	863	863	877	684	684	684
Spain	739	748	748	753	753	757
France	1344	1365	1398	1430	1445	1458
Croatia	385	381	373	372	396	396
Latvia	254	282	286	287	320	360
Lithuania	232	232	232	290	290	300
Luxembourg	1683	1758	1801	1874	1921	1923
Hungary	272	281	296	335	342	333
Malta	660	665	680	697	718	720
Netherlands	1408	1424	1447	1469	1486	1502
Poland	321	349	336	393	404	410
Portugal	554	566	566	566	566	589
Romania	142	157	162	158	190	218
Slovenia	597	748	763	784	789	791
Slovakia	308	317	327	338	352	380
United Kingdom	1076	1136	1202	1250	1251	1379
United States	872	940	971	952	911	1035

Germany 2015: 1440

Źródło: Eurostat 2015.

Płaca minimalna w Polsce (w PLN brutto) i jej dynamika (w %)

Źródło: Sedlak & Sedlak, wynagrodzenia.pl, GUS.

Płaca minimalna w 2016 r.: 1850 zł (+5,7%), w 2017 r.: 2000 zł (+8,1%),
w 2018 r.: 2100 zł (+5,0%).

Płaca minimalna a koszty pracy w Polsce

W 2015 r. płaca minimalna wynosiła **1 750 PLN** brutto.

Całkowity koszt pracodawcy, przy takiej wysokości wynagrodzenia to **2 110,68 PLN** (360,68 PLN to koszty ubezpieczeń ZUS, składki na FP i FGŚP ponoszone przez firmę).

W 2016 roku wynagrodzenie minimalne wzrosło do **1 850 PLN** brutto.

Dla pracodawcy oznacza to dodatkowy wzrost wydatków na płace, nie tylko o 100 PLN, ale i również o koszty, które nie są ujęte w wynagrodzeniu brutto. Całkowity koszt pracodawcy wynosi więc **2 231,28 PLN**, czyli 381,28 PLN to składki opłacane przez pracodawcę.

Od 2017 r. płaca minimalna wynosi **2 000 PLN** brutto.

Od 2018 r. płaca minimalna wynosi **2 100 PLN** brutto.

Modele tłumaczące sztywność płac

Nazwa	Autorzy	Opis
Model niepisanych kontraktów	Bailey, Gordon i Azariadis	Przedsiębiorstwa zapewniają stałość płac w czasie, robotnicy ze swej strony akceptują płacę realną przeciętnie niższą od wielce zmiennych stawek, jakie dyktowałyby czynniki rynkowe.
Modele płacy wydajnościowej	Solow, Yellen, Katz, Haley i Weiss	Wysiłek jest z założenia rosnącą funkcją płacy realnej ; obniżenie płac realnych nie leży w interesie przedsiębiorstwa, ponieważ wydajność (wysiłek lub efektywność) robotnika zależy od płacy.
Modele relacji uczestnik - osoba postronna	Lindbeck i Snower	<i>„Nie będziesz pozwalał na kradzież miejsca pracy przez składanie korzystniejszej oferty i wykradanie pracy swoim towarzyszom”.</i>

Modele płacy wydajnościowej

Nazwa	Autorzy	Opis
Model negatywnej selekcji	Weiss	Jeżeli zdolności robotnika są ściśle związane z zastrzeżoną płacą, to oferty wyższych płac przyciągną najbardziej wydajnych kandydatów , a każdy kandydat deklarujący gotowość pracy za płacę niższą od płacy wydajnościowej będzie uważany za potencjalnego „fajera”.
Model rotacji siły roboczej	Salop	Chęć porzucenia pracy przez robotnika można wydawnie zmniejszyć, płacąc mu więcej, niż wynosi aktualna płaca ; porzucanie pracy jest malejącą funkcją płacy realnej; gdy wzrasta bezrobocie, dodatkowa płaca konieczna do ograniczenia rotacji kadr zmniejsza się.
Model bumelanta	Shapiro i Stiglitz	Wynagradzanie płacą wydajnościową działa jako antybodyc do bumelowania ; zarabiając więcej, niż wynosi normalna płaca, robotnicy stają wobec groźby realnej kary, gdy zostaną przyłapani na bumelowaniu.
Model uczciwości	Akerlof	Odczucia sprawiedliwości i uczciwości odgrywają rolę czynników odstraszających przedsiębiorstwa od oferowania zbyt niskich płac na rynku siły roboczej. Wysilek robotników jest dodatnią funkcją ich morale, a najważniejszy wpływ na to morale wywiera wynagrodzenie.

Bezrobocie - definicja

Bezrobocie - to zjawisko polegające na tym, że część osób zdolnych do pracy i chcących pracować pozostaje bez pracy.

Bezrobotny – osoba zdolna do pracy i gotowa do jej podjęcia w ramach stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, pozostająca bez pracy i nie ucząca się w szkole, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zamieszkania rejonowym urzędzie pracy.

Dz.U. z 1991 r. Nr 106, poz. 457. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu.

Pomiar wielkości bezrobocia

$$\text{Stopa bezrobocia} = \frac{\text{liczba bezrobotnych}}{\text{wielkość siły roboczej}}$$

$$\text{Siła robocza} = \text{zatrudnieni} + \text{bezrobotni}$$

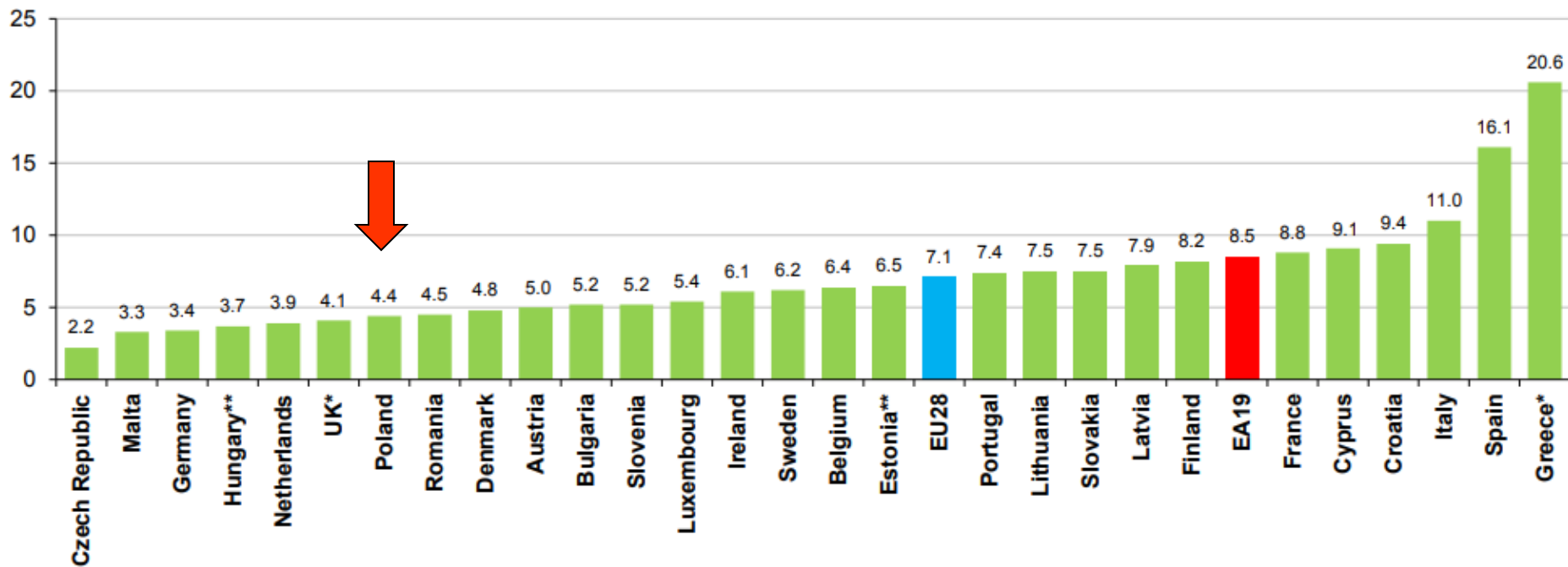
Rodzaje bezrobocia

Bezrobocie frykcyjne - jest związane z przerwami w zatrudnieniu z powodu zmiany miejsca zamieszkania lub z powodu poszukiwania lepszej pracy.

Bezrobocie strukturalne - powstaje na tle strukturalnych rozbieżności pomiędzy podażą pracy i popytem na pracę.

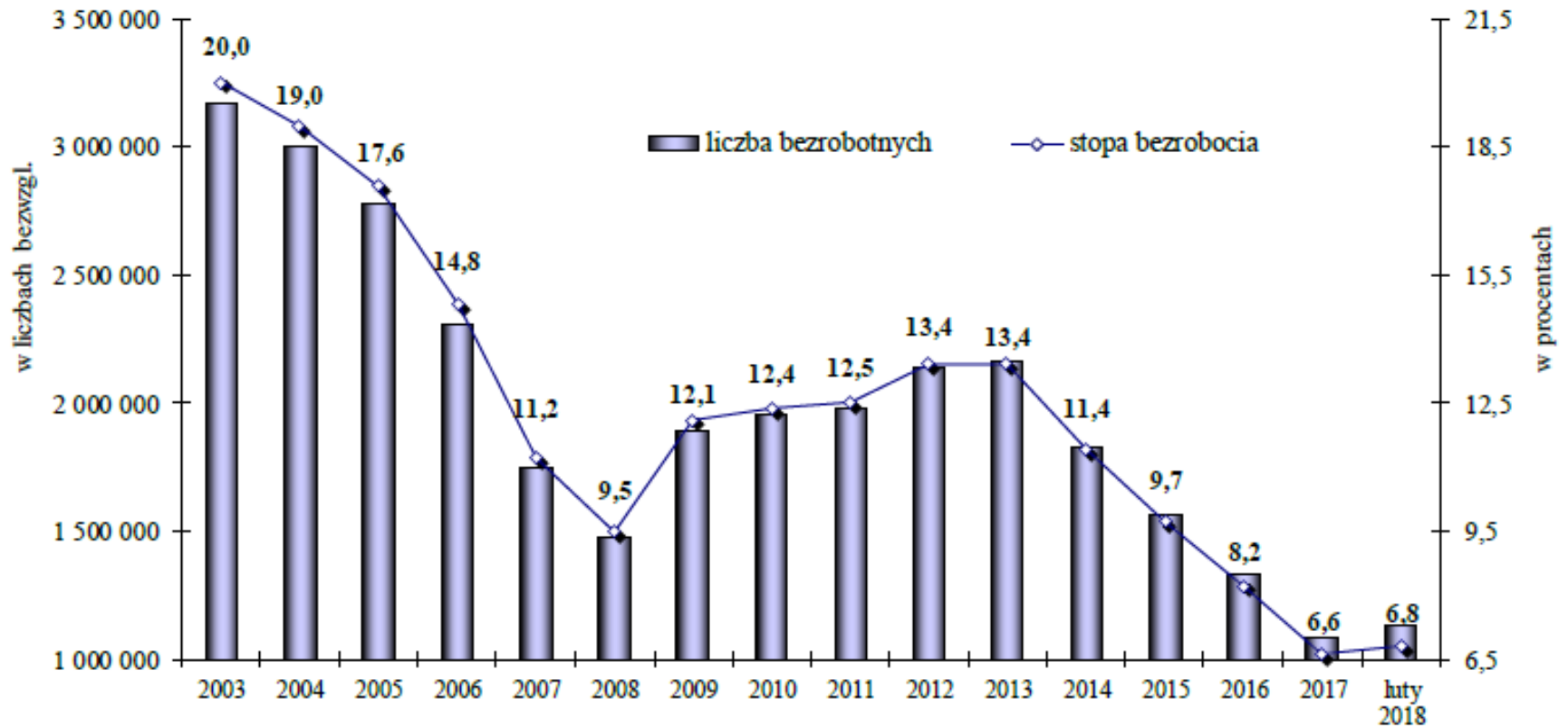
Bezrobocie cykliczne - jest związane ze spadkiem popytu zagregowanego, podaży zagregowanej oraz zatrudnienia w okresie recesji.

Stopa bezrobocia w UE, marzec 2018

Źródło: Eurostat, III 2018.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych i stopa bezrobocia rejestrowanego

Luty 2018: liczba bezrobotnych 1127 tys. osób, stopa bezrobocia 6,8%

Bezrobotni wg płci, miejsca zamieszkania i czasu pozostawania bez pracy

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni ogółem w końcu 2017 r.		Bezrobotni powyżej 12 miesięcy w końcu 2017 r.	
		w liczbach bezwzgl.	ogółem =100%	w liczbach bezwzgl.	ogółem =100%
płeć	kobieta	595 530	55,1	265 395	60,5
	mężczyzna	486 216	44,9	173 009	39,5
miejsce zamieszkania	wieś	493 055	45,6	205 410	46,9
	miasto	588 691	54,4	232 994	53,1
czas pozostawania bez pracy w miesiącach	do 1	109 800	10,2	x	x
	1-3	213 421	19,7	x	x
	3-6	159 787	14,8	x	x
	6-12	160 334	14,8	x	x
	12-24	166 989	15,4	166 989	38,1
	pow. 24	271 415	25,1	271 415	61,9
Razem		1 081 746	100,0	438 404	100,0

Źródło: MRPiPS, , 2018.

Bezrobotni wg wykształcenia i wieku

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni ogółem w końcu 2017 r.		Bezrobotni powyżej 12 miesięcy w końcu 2017 r.	
		w liczbach bezwzgl.	ogółem =100%	w liczbach bezwzgl.	ogółem =100%
wykształcenie	wyższe	149 491	13,8	49 618	11,3
	policealne i śr. zawod.	234 599	21,7	91 501	20,9
	średnie ogólnokoszt.	117 266	10,8	42 358	9,7
	zasadnicze zawodowe	281 679	26,0	120 553	27,5
	gimnazjalne i poniżej	298 711	27,6	134 374	30,7
wiek	18-24 lata	134 333	12,4	30 363	6,9
	25-34	303 039	28,0	112 937	25,8
	35-44	250 559	23,2	105 340	24,0
	45-54	197 004	18,2	88 175	20,1
	55-59	130 368	12,1	65 129	14,9
	60 lat i więcej	66 443	6,1	36 460	8,3
Razem		1 081 746	100,0	438 404	100,0

Źródło: MRPiPS, 2018.

Bezrobotni wg stażu pracy

Wyszczególnienie		Zarejestrowani bezrobotni ogółem w końcu 2017 r.		Bezrobotni powyżej 12 miesięcy w końcu 2017 r.	
		w liczbach bezwzgl.	ogółem =100%	w liczbach bezwzgl.	ogółem =100%
staż pracy	do 1 roku	208 919	19,3	79 243	18,1
	1-5	253 914	23,5	97 886	22,3
	5-10	165 675	15,3	65 960	15,0
	10-20	165 370	15,3	69 164	15,8
	20-30	101 058	9,3	43 112	9,8
	30 lat i więcej	36 394	3,4	11 832	2,7
	bez stażu	150 416	13,9	71 207	16,2
Razem		1 081 746	100,0	438 404	100,0

Stopa bezrobocia (BAEL), IV kw. 2009 i [III kw. 2017]

Ogółem

8,5% [4,7%]

[Mężczyźni 4,5%]

[Kobiety 4,9%]

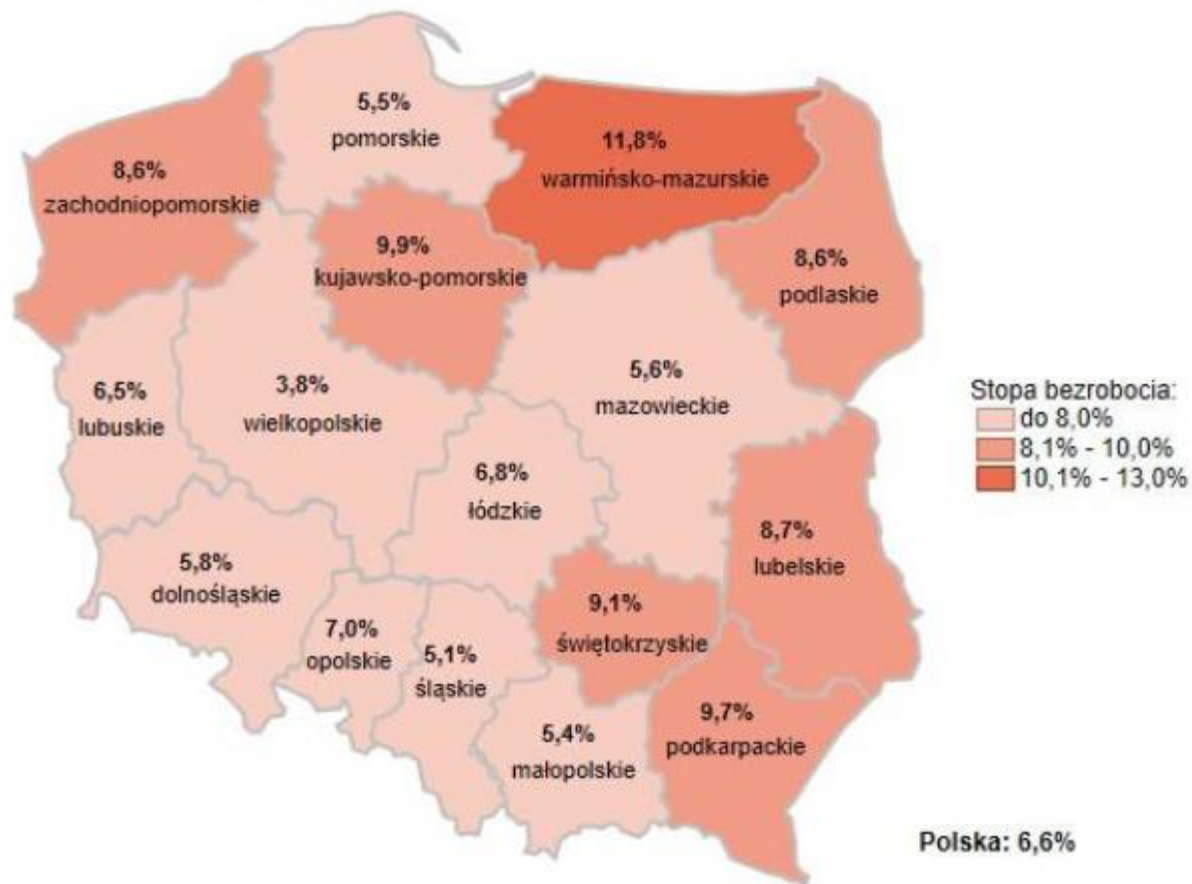
w wieku:

▪ 15 - 24 lat	22,3%	[14,7%]
▪ 25 - 34	8,7%	[4,8%]
▪ 35 - 44	5,9%	[3,8%]
▪ 45 lat i więcej	6,1%	[3,3%]

wg poziomu wykształcenia:

▪ wyższe	5,0%	[2,6%]
▪ policealne	8,0%	[4,8%]
▪ średnie ogólnokształcące	10,3%	[7,0%]
▪ zasadnicze zawodowe	9,3%	[5,9%]
▪ gimnazjalne, podstawowe i niepełne podst.	15,9%	[11,5%]

Stopa bezrobocia w województwach

Źródło: WUP w Gdańsku, marzec 2018.

